

ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਏ ਮੌਗਾ" ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ
(ਐਸ.ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਸੀ.ਜੇ.)

28 ਫਰਵਰੀ 1938 ਦੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰੀ ਆਤਮਾ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਐਲਪੀ ਗੈਲਨ ਦੇ ਆਨਾ ਨਿਰਯਾਤ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਮਾਮੂਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਗਾਉਣ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਸਵਾਲ - ਕੀ ਸੁਧਾਰੀ ਆਤਮਾ ਮਨੁੱਖੀ ਖਪਤ ਲਈ ਅਲਕੋਹਲ ਵਾਲੀ ਸ਼ਰਾਬ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਕਸਾਈਜ਼ਯੋਗ ਆਰਟੀਕਲ ਹੈ। ਐਕਟ ਦਾ (6) ਜਿਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਦਮਿਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ/ਕਰਦੀ ਹਾਂ।

10. ਇਸ ਲਈ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਪੰਜਾਬ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਫਿਸਕਲ (ਹਰਿਆਣਾ ਸੋਧ) ਆਰਡਰ, 1968 ਪੰਜਾਬ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਫਿਸਕਲ (ਹਰਿਆਣਾ ਪਹਿਲਾ ਸੋਧ) ਆਰਡਰ, 1969 ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਵਿੱਤੀ (ਹਰਿਆਣਾ ਦੂਜੀ ਸੋਧ) ਆਰਡਰ, 1974, ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕੇਵਲ ਉਕਤ ਵਿੱਤੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਨਿਰਯਾਤ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 4518 ਸਾਬਕਾ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਮਿਤੀ 28 ਨਵੰਬਰ, 1938, ਪੰਜਾਬ ਫਿਸਕਲ ਆਰਡਰ, 1932 ਵਿੱਚ ਆਰਡਰ 1-ਏ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ, ਜੋ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

11. ਕੁਝ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ■

ਐਨ.ਕੇ.ਐਸ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੰਚਨ

ਐਸਐਸ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਸੀ.ਜੇ. ਅਤੇ ਐਮ.ਆਰ.ਸ਼ਰਮਾ, ਜੇ.-

ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਏ ਮੋਘਾ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, -ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

1980 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 2856 ।

17 ਮਈ 1982 ਈ.

ਪੰਜਾਬ ਟਾਊਨ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਐਕਟ (1922 ਦਾ 4) - ਸੈਕਸ਼ਨ 72-ਐਫ ਆਰਡ 103—
ਧਾਰਾ 103 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੌਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ
ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਭੰਗ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

Jagdish Rai Monga and others v. State of Punjab and others
 ((S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਮੈਂਬਰ—ਕਿਸੇ ਟਰੱਸਟ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ, ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ—ਕੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ—ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 103 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ—ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰ—ਕੀ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਸੈਕਸ਼ਨ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ- F — ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12-F ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ — ਭੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਾਰਾ 103 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ — ਅੰਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟਨ ਦਾ ਨਿਯਮ — ਕੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 103 ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟਾਊਨ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 72-F ਅਤੇ ਧਾਰਾ 103 ਵੱਖਰੀਆਂ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਜੀਬ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਓਵਰਲੈਪ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਅਭੇਦ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 72-F ਅਧੀਨ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਅਸਥਾਈ ਮੁਅੱਤਲ ਜਾਂ ਅਸਥਾਈ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 103 ਅਧੀਨ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਭੁਲੇਖਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 103 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਧਾਰਾ 72-F ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। (ਪਰਾ 10)।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 72-ਐਫ ਅਤੇ ਟਾਊਨ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 103 ਦਾ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿਰਫ ਜੋੜਨਾ ਹੀ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 103 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 72-ਐਫ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਵਸਤੂ, ਵਸਤੂ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 72-F ਮੁਅੱਤਲ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸੰਕਟਕਾਲੀਨ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਭੰਗ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈਤਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਅਸਥਾਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 72-F (4) (ਈ) ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 72-F ਅਧੀਨ ਮੁਅੱਤਲ ਅਤੇ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਪੂਰਵ-ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 103 ਦੇ ਅਧੀਨ ਭੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ। ਇਪਗਨਡ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 103 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਉਪ- ਸੈਕਸ਼ਨ 2 (ਸੀ) ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਵਿਘਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਮਨੋਨੀਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਅੰਤਰਿਮ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈ ਧਾਰਾ 103 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਅਸੰਭਵ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਧਾਰਾ 72-ਐਫ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਦਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ, ਇੱਕ ਘਰੇਲੂ ਅਲੰਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਡੋਡ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਨਾਮ ਦੇਣ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਉਦਾਹਰਣ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 103 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 72-F ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਲਪਨਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਮਝਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਰਿਮੋਟ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਪਰਾ ੯)।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਲਈ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 72-ਐਫ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਾ 103 ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਅਤੇ 6 ਦੀ ਰੀਡਿੰਗ ਜੋ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਅਧਿਕਤਮ ਮਿਆਦ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਮਿਆਦ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਭੰਗ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਾਂ ਟਰੱਸਟੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਸਥਾਈਤਾ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਕੋਈ ਲੰਬੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਸਵੈਚਲਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੰਗ ਕਰਨਾ, ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਭੰਗ ਹੋਣ 'ਤੇ "ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ" ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। "ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ" ਸ਼ਬਦ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵੱਡੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰੜੇ ਐਪਲੀਟਿਊਡ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਹਰ ਕਲਪਨਾਯੋਗ ਨਤੀਜੇ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਵਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ 'ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ' ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਬਰਾਬਰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਹੈ। - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ - ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਸੰਜੀਦਾ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਿਵਲ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਸੀਮਾ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਐਕਟ 1 ਅਲ ਜਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 'ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤ ਜਾਂ ਨਤੀਜੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਬੁਰਾਈ, ਦੰਡ ਜਾਂ ਕਲੰਕਜਨਕ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਮਾੜੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ। ਧਾਰਾ 103 ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 103 ਦੇ ਅਧੀਨ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਰਵਿਹਾਰ, ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ, ਅਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਾਂ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਦਾ। ਇਹ ਧਾਰਾ 72-F ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਨੁਕਸ ਦੇਣਦਾਰੀ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਧਾਰਾ 103 ਦੇ ਅਧੀਨ ਭੰਗ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਲੰਕ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1 ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਭੰਗ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਿਯਮ ਅੱਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟਮ ਤੋਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਬੇਦਖਲੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਧਾਰਾ 72-ਐਫ ਅਧੀਨ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਧਾਰਾ 103 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਭੰਗ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੰਡ, ਬੁਰਾਈ ਜਾਂ ਕਲੰਕਜਨਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ, ਮੈਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ n! ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 103 ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

, (ਧਾਰਾ 11, 12, 13, 28, 30 ਅਤੇ 33)।

226/227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਨਯੋਗ ਅਦਾਲਤ> ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰੈਸ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਤਲਬ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ

Jagdish Rai Monga and others v. State of Punjab and others
(S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਘੋਖ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਖੁਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ: |

- (a) ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਵਾ ਵਾਰੰਟੋ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਇਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼—ਅਨੇਕਚਰ P-3, P-4 ਅਤੇ P-5;
- (b) ਬਠਿੰਡਾ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 2 ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਦੀ ਰਿੱਟ;
- (c) ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੀ ਹੈ;
- (d) ਕਿ 'ਅਨੇਕਚਰ P-1 ਅਤੇ P-4 m ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀਆਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹਨ;
- (e) ਕਿ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਖਰਚੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ;
- (f) ਇਹ ਵੀ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਿਜ਼ਲ ਪੌਂਡਾਂ 'ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਅੱਗੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲੀਬਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਲਾਗੂ ਕਰਨ, ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ - ਅਨੁਸੂਚੀ P-3, PA ਅਤੇ P-5 ਨੂੰ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਰਵੋਤਮ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਮਾਨਦਾਰੀ।

ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਗੋਇਲ, ਸਤਿਆ ਪਾਲ ਜੈਨ ਦੇ ਨਾਲ ਵਕੀਲ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ-
ਐਸ.ਸੀ ਸਿੱਬਲ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਐਚ.ਐਲ ਸਿੱਬਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਡਾ.

ਜੇਕੇ ਸਿੱਬਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਤੇ ਆਰ.ਸੀ. ਸੇਤੀਆ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਐਸ.ਐਸ. ਸੰਪਾਵਾਲੀਆ, ਸੀ.ਜੇ

1. ਅੱਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟਮ ਦਾ ਨਿਯਮ ਪੰਜਾਬ ਟਾਊਨ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 103 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਐਕਟ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਅਟੱਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ? ,e 8 ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੜਤਾਲ 'ਤੇ 21 ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

2. ਪੱਖਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਲਗਭਗ ਸਮਾਨ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, 1980 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 2856 (ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਏ ਮੌਗਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ) ਵਿੱਚ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 1 ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਭੰਗ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਠਿੰਡਾ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ ਸਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰ. 1 ਨੂੰ 4 ਅਗਸਤ, 1978 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ (10 ਅਗਸਤ, 1979 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ) ਲਈ ਮੁੜ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਅਨੇਕਚਰ ਪੀ. 2) ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ 10 ਅਗਸਤ, 1981 ਤੱਕ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 4, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ

ਬਠਿੰਡਾ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਟਰੱਸਟ' ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ) ਦੀ ਮਿਆਦ 24 ਮਈ, 1982 ਤੱਕ ਵਧੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਚਾਰ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਬਠਿੰਡਾ ਟਾਊਨ, ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਮਲ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਚਾਰ ਹੋਰ ਸਕੀਮਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਧੀਨ ਸਨ ਜਦੋਂ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਅਚਨਚੇਤੀ ਭੰਗ ਹੋਣ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਆਈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਜੋਂ, ਉਹ ਇੱਕ ਵਧਦਾ-ਫੁੱਲਦਾ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਪੂਰਨ-ਕਾਲੀ ਚੇਅਰ ਮੈਨ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਸਰਬਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਅਤੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਠਿੰਡਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ 11 ਅਗਸਤ, 1980 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ: ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 103(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪ੍ਰਗਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ P3), ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ P1 unjab ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ 21 ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਖੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਭਾਵ. ਕਸਰਤ ਵਿੱਚ ਹੋਰ

ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 2 (ਸੀ) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅੱਗੇ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਾਲਮ 2 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਸਬੰਧਤ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਅਫਸਰ, ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਐਕਟ. ਇਹ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, 'ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਊਨ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ (ਸੋਧ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ, 1980 (1980 ਦਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨੰਬਰ 6) ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸਦੀ ਕਾਪੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਅਨੁਸੂਚੀ P5 ਹੈ।

3. , ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਕਾਲੀ-ਜਨਤਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੌਰਾਨ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ 21 ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਭੰਗ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਵਿੱਚੋਂ 19 ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਿਆਸੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ, ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। . ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 1980 ਦੀਆਂ ਮੱਧਕਾਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਚੇਅਰਮੈਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਆਖਰਕਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਤਰੀਕਾ ਅਪਣਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਚੇਅਰਮੈਨਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਥਿਰ. ਇਹ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਾਲਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਬੇਲੋੜੀ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਬਦਨੀਤੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸਕੱਤਰ ਨੇ 8 ਅਗਸਤ, 1980 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ 9 ਅਤੇ 10 ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 11 ਅਗਸਤ, 1980 ਨੂੰ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਾਲਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ

Jagdish Rai Monga and others v. State of Punjab and others
 ((S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਗਸਤ, 1980 ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਅਤੇ ਐਤਵਾਰ ਛੁੱਟੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧ ਆਰਡੀਨੈਂਸ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ 11 ਅਗਸਤ, 1980 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ 18 ਅਗਸਤ, 1980 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਪਿਛਲੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਣਾਉਣਾ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕਮਾਤਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 'uryfc' ਜੋ ਕਿਸੇ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 72-F ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 72-F ਹੈ, ਪਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ •^ ਦੀ ਧਾਰਾ 103 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਧੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ, ਯਨਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ-

4. 'ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ' 'ਤੇ ਸੋਧ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਅਤੇ ਇਮਪਗਡ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ (ਅਨੇਕਚਰ P3) ਨੂੰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਹਵਾਲਾ - ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਥੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

5. ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਟਰਨ ਵਿੱਚ ਮੁਢਲੇ ਮਾਇਨਰੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਏ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨੇਕ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ, ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਜੋਂ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਗਰ ਸੁਧਾਰ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਵਾਧੂ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਾਗਰਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬੋਝ ਹੇਠ ਦੱਬੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 103 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) 'ਚ ਸੋਧ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਆਖਰਕਾਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਕਰ ਲਵੇ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਬਦਲਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਕੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧ ਆਰਡੀਨੈਂਸ 11 ਅਗਸਤ, 1980 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ 12 ਅਗਸਤ, 1980 ਨੂੰ ਭੰਗ ਕੀਤੇ ਟਰੱਸਟ ਦਾ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਸੀ। ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਸੈਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਇਹ 'ਇਹ ਵੀ ਸਟੈਂਡ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵੀ 11 ਅਗਸਤ, 1980 ਨੂੰ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਵਿਧੀਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦ੍ਰਿੜ ਸਟੈਂਡ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਟਰੱਸਟ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਡੇਮ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਆਮ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ ਕਿ 'ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਗਲਤ ਸੀ' ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਫਰੇਮ-ਵਰਕ ਨੂੰ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਯੋਗ ਮਜ਼ੀਨਰੀ ਨਾਲ ਬਦਲਣ ਲਈ ਜਨਤਕ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਬਾਹਰਲੇ ਜਾਂ ਮਾੜੇ ਵਿਚਾਰ ਸਨ। ਕਾਰਵਾਈ ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੁਪਰਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 72-ਐਫ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 103 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀ ਹੈ।

6. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਰਦਾਰ ਬਾਰਬਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲਾਏ ਗਏ ਬਦਨੀਤੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟਰੱਸਟ ਫੈਸਲੇ 7 ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ 'ਪੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੀਤੀ ਅਧਾਰਤ ਪੀ.ਐਨ. ਸਬੰਧਿਤ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ

Jagdish Rai Monga and others v. State of Punjab and others
 ((S. S. Sandhwalia, C.J.))

ਕਰਦਿਆਂ, ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 103 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਪੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੱਗਰੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਸਰਕਾਰ ਨੀਤੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨਾ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਸੀ।

7. ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਥਿਤ ਉਲੰਘਣਾ ਇੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸੀਟ-ਐਕਰ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਪਰੋਕਤ ਮੂਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਡੇਕ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ, ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੁਝ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ, - ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਅਨੁਸੂਚੀ P. 3 ਦੁਆਰਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਧਾਰਾ 103 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਧਾਰਾ 72- ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਐੱਫ. ਉਸ ਕਾਲਪਨਿਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਨੇ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਭੰਗ ਵਜੋਂ ਲੇਬਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 72-ਐੱਫ ਦੇ ਤਹਿਤ ਟਰੱਸਟ ਦਾ ਇੱਕ ਉਪਰਾਲਾ ਸੀ।

8. ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਵੀ ਐਕਟ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: -

5. 5. ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਹੋਂਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਦਫਤਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਭੰਗ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਹ ਮੁੜ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ. 6. ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਅਧੀਨ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਟਰੱਸਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਮਿਉਂਸ਼ਿਪਲ ਕਮੇਟੀ ਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ, ਜੋ ਵੀ ਸਮਾਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਟਰੱਸਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਹੋਂਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਕਤ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਭੰਗ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਸਮਾਪਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਕਲਾਜ਼ (ਡੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟਰੱਸਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਉਦੋਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਹ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

S. 72-F(I) ਜੇਕਰ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਇਸ ਐਕਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਡਿਫਾਲਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਂ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, \ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ Z ਦੁਆਰਾ, ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਜਾਂ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਂ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਰਡਰ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। •

(2) ਜੇਕਰ, ਮੁਅੱਤਲ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਟਰੱਸਟ ਉਪ - ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ:-

S. 103(1) ਜਦੋਂ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, tjjp ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਹੋਂਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਨੁਸਾਰ ਭੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। (2) ਉਕਤ ਮਿਤੀ ਤੋਂ -

ਆਰਡਰ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਮੇਂ ਲਈ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਓ।

(3) ਮੁਅੱਤਲ ਜਾਂ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਇਹ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(4) * * *

9. ਹੁਣ ਆਈਮੇਰੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨਰਮ ਧਾਰਾ F72-F1 ਅਤੇ: ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਇਹ ਕਠੋਰ ਸਟੈਂਡ ਕਿ ਧਾਰਾ 103 ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 72-ਐਫ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਸ਼ਾ, ਸਮੱਗਰੀ, ਵਸਤੂ ਅਤੇ ਦੋ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਅੰਤਮ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਵੱਖਰਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 72-F ਮੁਅੱਤਲ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸੰਕਟਕਾਲੀਨ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ 'ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਡਿਸ ਸਲਿਊਸ਼ਨ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈਤਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਅਸਥਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 72-F (4)(e) ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਲਈ ਇਸਦੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 72-ਐਫ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਅੱਤਲ ਅਤੇ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਪੂਰਵ-ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਰੀ ਕਰੋ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 103 ਦੇ ਅਧੀਨ ਭੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਪਰਦੇਸੀ' ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਅਨੁਸੂਚੀ P. 3 ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਅੱਤਲ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਧਾਰਾ 72-F ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪ੍ਰੋਸ਼ਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 103 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਉਪ-ਧਾਰਾ 2 (ਪੀ) ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭੰਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਨੋਨੀਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਅੰਤਰਿਮ ਪ੍ਰਬੰਧ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਰਾਜ ਦਾ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦਾ ਵੀ ਦ੍ਰਿੜ ਸਟੈਂਡ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈ ਧਾਰਾ 103 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਅਸੰਭਵ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਧਾਰਾ 72-ਐਫ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੀ ਕਥਿਤ ਉਲੰਘਣਾ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਨ ਲਈ

ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ, ਇੱਕ ਘਰੇਲੂ ਰੂਪਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਇੱਕ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਨਾਮ ਦੇਣ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇਣ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਉਦਾਹਰਣ। ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 103 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 72-F ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਲਪਨਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਮਝਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਦੂਰ ਤੋਂ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

10. ਉਪਰੋਕਤ ਝਗੜੇ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਗ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਭੰਗ ਦਾ ਅਟੱਲ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰ! ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰਾਂ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 72-ਐਫ ਸਥਿਤੀ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋ ਭਾਗ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ

ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਜੀਬ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਓਵਰਲੈਪ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਅਭੇਦ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਧਾਰਾ 103 ਦੇ ਅਧੀਨ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਭੰਗ ਹੋਣ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 72-ਐਫ ਦੇ ਅਧੀਨ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਅਸਥਾਈ ਮੁਅੱਤਲ ਜਾਂ ਅਸਥਾਈ ਮੁਅੱਤਲੀ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਭੁਲੇਖਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 72-ਐਫ 'ਤੇ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

11. ਹੁਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸਟਾਰ ਪੋਸ਼ਗੀ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਟੈਂਡ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ! ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 103 ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭੰਗ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿ ਭੰਗ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਟਰੱਸਟ ਖੁਦ ਪਰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਜਾਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਗੈਰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਛੋਟਾ ਕਰੋ. ਇਹ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿਣਗੇ ਜੋ ਉਹ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਬੋਟ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ : h ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ. ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭੰਗ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਅਟੱਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਸ.ਐਲ. ਕਪੂਰ ਬਨਾਮ ਜਗਮੋਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ, (1) ਦੇ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੋਂ ਹੋਰ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(1) ਏਆਈਆਰ 1981 ਐਸਜੀ 136.

ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (2) ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ। ਮੇਨਕਾ ਗਾਂਧੀ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਦੀਪ., (3)।

12. 'ਮੈਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਬੇਦਖਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਦਾ ਉਚਿਤ ਨੋਟਿਸ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਵੇਂ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 72-F (3) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਟਰੱਸਟਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ 1974 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 7 ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਆਇ VII-A (ਸੈਕਸ਼ਨ 72-A ਤੋਂ 72-F) ਦੇ ਪੂਰੇ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਨਾਲ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੁਅੱਤਲ ਅਤੇ ਸਪੁਰਦਗੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਵਿਧਾਨਪਾਲਿਕਾ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਲਈ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜੀਵਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 72-ਐਫ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਖੁਦ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। I) ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵੀ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਾ 103 ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 72-F ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 103 ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਐਸ.ਐਲ. ਕਪੂਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ

Jagdish Rai Monga and others v. State of Punjab and others
 ((S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਇੱਕ ਭਾਰਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ 'ਧਾਰਾ 103 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਬੁੱਕਡਰੋਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਅਤੇ ਸਾਰਥਕ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਈ-ਟੈਲਿਊਟਿਡ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਅਧਿਕਤਮ ਮਿਆਦ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ ਖੁਦ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ 'ਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉਸੇ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਦੂਜੇ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਹੋਂਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਭੰਗ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ

(2) ਏਆਈਆਰ 1978 ਐਸਸੀ 851.

(3) ਏਆਈਆਰ 1978 ਐਸਸੀ 597.

ਇਹ ਐਕਟ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਾਂ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਲਈ ਸਥਾਈਤਾ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਕੋਈ ਲੰਬੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਖੁਦ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਰਜਕਾਲ ਨੂੰ ਸਹਿ-ਟਰਮੀਨਸ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਭੰਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਇਹਨਾਂ ਜਾਣੀਆਂ-ਪਛਾਣੀਆਂ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਸਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਅਤੇ 6 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਭੰਗ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

14. ਡਿਸ ਸਲਿਊਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਸਿਰਫ ਅੰਦਰ ਹੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅੰਤਮ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ। ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਬਾਰੇ, ਐਸ.ਐਲ. ਕਪੂਰ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰੂ ਵਿਚਾਰ ਸੀ। ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਇਸਲਈ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ "ਸਿਵਲ ਨਤੀਜਿਆਂ" ਦਾ ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਰਥ ਕੀ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਚੁੰਬਕੀ ਖੇਤਰ ਵਾਂਗ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਅਚੱਭੇ ਨਾਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਕੀ ਇਹ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਨਤੀਜੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਟੱਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਜਾਂ, ਕੀ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਦੰਡ, ਬੁਰਾਈ ਜਾਂ ਕਲੰਕਜਨਕ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਜੋ ਇਕੱਲੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗਾ? ਇਸ ਲਈ, ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ "ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇੰਨੀ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੰਦਰਭ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

15. ਸ਼ਬਦ "ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ" ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ / ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਚੌੜੇ ਐਪਲੀਟਿਊਡ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਹਰ ਕਲਪਨਾਯੋਗ ਨਤੀਜੇ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। *ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰ)* ਵਿੱਚ ਵੀ.ਆਰ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ : -

"... ਪਰ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਓ ਆਪਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪੁੱਛੀਏ, ਜੁਬਾਨੀ ਫਾਹੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ? 'ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ' ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਿਰਫ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ

ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਪਰ ਨਾਗਰਿਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾਵਾਂ, ਭੌਤਿਕ ਵਾਂਝੇ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਨੁਕਸਾਨ। ਇਸਦੇ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਰ ਚੀਜ਼ ਜੋ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਿਵਲ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, "ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ" ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਕਹਾਵਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਜੇ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਵਾਕੰਸ਼ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

16. *ਅੱਡੀ ਅਲਟਰਮ, ਪਾਰਟਮ* ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ-ਉਲੇਖ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

1. ਅਪਰਾਧੀ;

2. ਸਿਵਲ;

(i) ਨਿਆਂਇਕ;

i

(ii) ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ;

(iii) ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ.

17. ਹੁਣ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਇੱਕ ਸਖਤ ਵਿਧਾਨਕ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਹੁਣ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਪੂਰੇ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਸਰੂਪ ਨਿਯਮ ਬਣ ਗਏ ਹਨ।

18. ਇਹੀ ਸਥਿਤੀ ਸਿਵਲ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ

Jagdish Rai Monga and others v. State of Punjab and others
 ((S. S. Sandhawalia, C.J.)

ਨਿਆਂਇਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਧਾਰਾਵਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਸਖ਼ਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

19. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿਵਲ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਵੀ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਹੁਣ ਅੰਤਮ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਬੰਧਨ ਵਾਲੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਛੱਡਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਜਿੱਥੇ ਅਟੱਲ ਤੌਰ' ਤੇ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕਾਰਵਾਈ ਭਾਵੇਂ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਨਿਆਂਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਸ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਲੇਬਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ (ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਅਪਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਸਾਰੀਆਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਨਿਯਮ ਖੁਦ ਸੁਣਵਾਈ ਜਾਂ ਕਾਰਨ ਯੋਗ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਗੀਆਂ। ਇਸ ਵਿੱਚ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੇਦਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਹੀਂ।

20. ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਪੇਨਬੈਂਚਰਲ ਖੇਤਰ ਜੋ ਬਚਿਆ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਤਿੱਖਾ ਅੰਤਰ ਹੁਣ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਟਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਹ ਅੰਤਰ ਕੁਝ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਦੂਰ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਥੇ ਮੁੱਢਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਧਾਰਨਾ ਹੁਣ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ? ਕੀ ਹੁਣ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟਮ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਹੋ ਸਕੇ? ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਅੰਤਮ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਹਰੇਕ ਖੇਤਰ ਲਈ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਢਿੱਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਹੈਮਸਟ ਰਿੰਗਿੰਗ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਨਪੁੰਸਕ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਚੌੜਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਫੈਲਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਕਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

21. ਕਪੂਰ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ: ■-

ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੌਕਾ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਉਸ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਇੱਕ ਭਾਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਭਾਰੂ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਾਰਵਾਈ "ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ" ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦਾ ਕੀ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ *ਐਂਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟਮ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨਗੇ?* ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ 'ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ ਨਾ ਮਿਲੇ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਹੁੰਦਾ (ਨਾਮ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਕਿਰਿਆ। ਇੱਥੇ ਸ਼ਾਇਦ ਗੱਲ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕਿਰਿਆ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਅਤੇ ਉਲਟ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਉਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤੰਗ ਅਪਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ। ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗਾ ' ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਅਤੇ ਕੋਨੇ 'ਤੇ ਅਟੱਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਵੱਲ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਲੰਬਾਈ ਹੈ? ਨਾ ਤਾਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਅੰਤਿਮ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਬਾਈਡਿੰਗ ਪੂਰਵ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਹੈ।

22. ਭਾਰਤ ਦੇ ਯੂਨੀਅਨ ਬਨਾਮ ਜੇਕੇ ਸਿਨਹਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (4A) ਦੇ ਜਜ਼ਨ ਕੇਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸੰਦਰਭ ਸੰਦਰਭ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ: -

"ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ 'ਤੇ ਕੁਝ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਯਮ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

ਇਹ ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕ੍ਰਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ. ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਆਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉਮਰ ਤੋਂ 8 ਜਾਂ 10 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਦ

/4-ਅਲ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1971 SC 40.

ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਮਾੜੇ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਇਸ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਬਲਕਿ ਇਸਦੇ ਸੀਮਤ ਸੰਕੁਚਿਤ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਸਹੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਤੀਜੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਹਨ ਜੋ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦੰਡ, ਬੁਰਾਈ ਜਾਂ ਕਲੰਕ ਵਾਲੇ ਹਨ। *ਕਰਨਲ ਸਿਨਹਾ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ)* ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ

Jagdish Rai Monga and others v. State of Punjab and others
 ((S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਰੋਕਣ ਲਈ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 56(j) ਵੱਲ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿ *ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੇ ਕੇਸ* (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। *ਰਾਮ ਗੋਪਾਲ ਚਤੁਰਵੇਦੀ* ਬਨਾਮ *ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (4)* ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਇਹੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਵੇਲੇ ਵੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ. *ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, ਆਦਿ* ਬਨਾਮ *ਐਮ.ਈ. ਰੈੱਡੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (5)* ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ *ਕਰਨਲ ਸਿਨਹਾ ਦੇ ਕੇਸ* ਨੂੰ ਮੁੜ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ।

23. ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ 11 ਮਿਲੀਅਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬੋਲੋੜਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ *ਕਰਨਲ ਜੇਐਨ ਸਿਨਹਾ ਦਾ ਕੇਸ* (ਸੁਪਰਾ) ਫੀਲਡ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਨਿਰਣੇ ਵਿਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਅਸਲ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੁਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੁਝ ਪੱਖਪਾਤ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਅੰਤਮ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬੁਰਾਈ, ਦੰਡ ਜਾਂ ਕਲੰਕਪੂਰਨ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਧਾਰ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪੱਖਪਾਤ ਜਾਂ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਛੋਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਬੁਰਾਈ, ਦੰਡ ਜਾਂ ਕਲੰਕ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜੇ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਟੱਲ ਕਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ 'ਕਾਰਵਾਈ ਪ੍ਰਤੀ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

(4) ਏਆਈਆਰ 1970 ਐਸਸੀ 158.

(5) ਏਆਈਆਰ 1980 ਐਸਸੀ 563

Jagdish Rai Monga and others v. State of Punjab and others
 ((S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਆਈ.ਐਲ.ਆਰ. ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ

(1983)¹_I

ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ। ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜਾ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਵਾਇਦ ਨੂੰ ਵਿਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ੁੱਧ ਅਭਿਆਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਰ ਕਾਰਵਾਈ, ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ, ਨਿਆਂਇਕ, ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੰਤੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟਮ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਵੇਗਾ।

24. ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੋਂ ਹੁਣ, ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਹੁਣ ਇੰਨੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਲਈ ਮਾੜੇ ਨਤੀਜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕੋਈ ਵਾਰ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉਮਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਹਾਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਾਲੇ 'ਅਤੇ ਵੱਕਾਰੀ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਸ ਦੇ ਧਾਰਕ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਗੰਭੀਰ ਨਤੀਜੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗਾ ਪਰ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਵੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਗੰਭੀਰ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੂਲ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਅੰਤਮ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਅਸਥਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇ ਵਧੇਰੇ ਸਖ਼ਤ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ (ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨਰ ਜਿਸ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਸਥਾਈ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਹੈ) ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨਰ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਣਉਚਿਤਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਤਮ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਬਰਾਬਰ ਹੈ- ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰੋ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਹਿਲੀ ਫਲੱਸ਼ 'ਤੇ ਅਤੇ 'ਸਹਿਮੀ ਤੌਰ' 'ਤੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। 'ਆਕਰਸ਼ਕ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਬਲ ਨਿਯਮ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਉੱਭਰਦਾ ਹੈ।

25. ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਐਸ. ਐਲ. ਕਪੂਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ

Jagdish Rai Monga and others v. State of Punjab and others
 ((S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਪੰਜਾਬ ਮਿਉਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 238 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਜ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:

-

“238(1) ਕੀ ਕੋਈ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਉੱਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਕਰਤਵਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਿਫਾਲਟ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਂ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਜਾਣਗੇ, ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰੇ।

* * * * *

ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਜ਼ਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 238 ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰਵ-ਲੋੜਾਂ ਵਿਧਾਨਿਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਜਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਡਿਫਾਲਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 238 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪ੍ਰੈਜ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਲੰਕ ਜਾਂ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਨਿਰੰਤਰ ਡਿਫਾਲਟ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਾੜੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੋਂ ਗੈਰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਜਨਤਕ ਇੱਜ਼ਤ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੇਟੈਂਟ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀ- ਕ੍ਰਾਈਬਡ ਮਿਆਦ ਲਈ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਇਹ ਇਹਨਾਂ ਖਾਸ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡ - ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਸਾਵਧਾਨ ਸਨ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਲਚਕੀਲਾ ਨਿਯਮ ਨਾ ਲਿਖਣ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ: -

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਲ 'ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖਣ ਵਜੋਂ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚੋ। ਸੰਕਟਕਾਲੀਨ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੱਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਮਿਉਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 238(1) ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਵੱਲ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਐਸ.ਐਲ. ਕਪੂਰ ਦਾ ਕੇਸ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਈ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਤੇ ਹਰ ਮਾਮੂਲੀ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜਾ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਅਟੱਲਤਾ ਨਾਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

26. ਇਹ ਕਿ 1 ਅੰਤਮ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅੰਸਰਲੋਵ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਖੁਦ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਸੰਕਲਚੰਦ ਹਿਮਤਲਾਲ ਸ਼ੇਠ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (6) ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਮਹਿਤਾ, ਸੰਕਲਚੰਦ ਹਿਮਤਲਾਲ ਸ਼ੇਠ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (7) ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜੇ. ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਸ ਰੁਖ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ. (ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਸਨ), ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:-

“ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਜੇ.ਬੀ

ਮਹਿਤਾ, ਜੇ., ਨੇ ਇਸ ਵਾਧੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 222 (1) ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ”

ਉੱਟਵਾਲੀਆ, ਜੇ., ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ:-

ਅਨੁਛੇਦ 222(1) ਅਧੀਨ ਜੱਜ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਉਸਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਤੱਕ ਵਧਾਏਗਾ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੈਰ-ਵਿਵਹਾਰਕ, ਅਸਧਾਰਨ ਅਤੇ ਬੇਤੁਕੇ ਨਤੀਜੇ ਵੱਲ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਜਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਬਾਦਲਿਆਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਅਟੱਲ ਨਤੀਜੇ ਹੋਣਗੇ।”

ਲਾਰਡ ਡੇਨਿੰਗ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਵੀ ਇੰਨਾ ਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਹੈ, ਇੱਕ ਜੱਜ ਜੋ ਆਪਣੇ ਉਦਾਰਵਾਦ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਵੀ।

(6) ਏਆਈਆਰ 1977 ਐਸਸੀ 2378

(7) (1976) 17 ਗੁਜਰਾਤ ਐਲਆਰ 1017.

ਆਰ. ਬਨਾਮ ਸੈਕਟਰੀ ਆਫ ਸਟੇਟ, (8) ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ।

“ਜੇ ਮਿਸਟਰ ਮੁਗਲ ਇੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੈਟਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਨੇ ਜੋ

Jagdish Rai Monga and others v. State of Punjab and others
 ((S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਪੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ-ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਬਜਾਏ-ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਗੇ। ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਲਟ ਸਾਬਤ ਹੋਏ। ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਫੈਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਿਰਫ਼ ਅਕਸਰ ਹੀ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਉਪਰੋਕਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ 'ਤੇ ਅੰਤਿਮ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਮੋਹਰ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ HC ਸਰੀਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, (9) ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

27. ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ, ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਰ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਨਾਗਰਿਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਸੀਮਾ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਬੁਰੇ, ਦੰਡ ਜਾਂ ਕਲੰਕ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

28. ਹੁਣ ਸੈਕਸ਼ਨ 103 ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਇਹ ਤਿੰਨ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਭੰਗ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ-

- (i) ਜਿੱਥੇ ਸਾਰੀਆਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;
- (ii) ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਭਾਵੇਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ ਪਰ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਤੇ
- (iii) ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਹੋਂਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ। ਇਹ ਮੁਢਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਨਗਰ ਸੁਧਾਰ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

(8) (1973) 3 ਆਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਲਾਅ ਰਿਪੋਰਟਰ 796.

(9) (1976) 2 ਐਸਐਲਆਰ 248.

ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ। ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਹੋਂਦ ਮਹਿਜ਼ ਸਰਪਲਸਜ਼ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ

ਹਨ ਜਿਥੋਂ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੈ-ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਵਲ ਬਾਡੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮਾਪਦੰਡ ਹੈ ਜੋ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਭੰਗ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਾਰਾ 103 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਧੀਨ, ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਧਾਰਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਸਕੀਮ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਕੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਜੇ ਵੀ ਰਾਏ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਕੀਮ ਦਾ ਅਣਐਕਜ਼ੀਕਿਊਟਿਡ ਹਿੱਸਾ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਦੇ ਸਮਾਨ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿੰਗ ਹਨ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਤੱਥ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

29. ਇੱਥੋਂ ਤੀਜੀ ਜਾਂ ਬਾਕੀ ਬਚੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨਾ ਮੁਨਾਸਿਬ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਗਣਨਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 103 ਵਿੱਚ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 'ਐਪੀਡੀਐਟ' ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਕਿ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਹੁਕਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਲਈ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰੇ। ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਅਰਥਾਤ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਭਾਵਨਾ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

30. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 103 ਅਧੀਨ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹਨ

ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਾਂ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਰਵਿਹਾਰ, ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ, ਅਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ 72-F ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਨੁਕਸ ਦੇਣਦਾਰੀ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਰਾਮਦਾਇਕ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਧਾਰਾ 103 ਦੇ ਅਧੀਨ ਭੰਗ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੋਈ ਕਲੰਕ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹੇ ਭੰਗ ਤੋਂ ਕੋਈ ਦੰਡ, ਬੁਰਾਈ ਜਾਂ ਕਲੰਕਜਨਕ ਨਤੀਜੇ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਐਸ. ਐਲ. ਕਪੂਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਥੇਦਾਰ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਓ. ਆਰ. ਐਸ. v. ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (10)। ਇਹ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਅਤੇ 6 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿ-ਟਰਮੀਨਸ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਭੰਗ ਹੋਣ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: ਇਸ ਲਈ, ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ। ਭੰਗ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧਿਤ

Jagdish Rai Monga and others v. State of Punjab and others
 ((S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਸੇ ਨਿਯਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟੀ ਇਸ ਦੇ ਭੰਗ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਅਸਥਾਈ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 103 ਜੇਕਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੰਗ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪੈਨਲ ਜਾਂ ਕਲੰਕਜਨਕ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ, ਅਸਥਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ, ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਾ ਕਰਨ ਆਦਿ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਤਰਕ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ 'ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਆਂ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

31. ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ, ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਸ਼ਬਦ 3 'ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ' ਦਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਜਾਂ ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਏਜੰਸੀ ਰਾਹੀਂ, ਜੋ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੇਗੀ, ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਵੱਲ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਰਾਜ ਦਾ, ਆਪਣੀ ਵਾਪਸੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਬਾਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ ਸਟੈਂਡ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦਾ ਕੰਮ, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਲਈ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਛਲਾਵੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅੰਤਮ ਉਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਸੀ।

ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪਹਿਲਾਂ AKAU-ਜਨਤਾ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਖੁਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਨੂੰ ਮੰਨ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਰਾਜ ਨੇ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜ ਭਰ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੀਤਾ ਬਦਲਾਅ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਭੰਗ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਸੋਧ ਆਰਡੀਨੈਂਸ (ਜੋ ਹੁਣ ਇੱਕ ਐਕਟ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ) ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 103 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹਿਸਾਂ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। . ਇਸ ਵਿਧਾਨਕ ਤਬਦੀਲੀ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਭੰਗ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸਬੰਧਤ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਜਾਂ ਉਪ ਮੰਡਲ ਅਫਸਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਨੀਤੀ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਤਬਦੀਲੀ, ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ, ਭੰਗ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ

ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਅਤੇ ਉਪ-ਮੰਡਲ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਵੱਡੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਬਦੀਲੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਓ. ਆਰ. ਐਸ. (11) 1, ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:-

" ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਯਮ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਢਾਂਚੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਸੀਵਿਧਾਨ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਇਸਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਜਾਂ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੁਕਮ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਇਹ *MT ਰਸੀਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੋਰਲਾ ਰਾਜ (12)* ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਨੀਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਚਾਰਜ਼ੇਈ ਕਰਨਗੀਆਂ।

32. ਹੁਣ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵੱਡੇ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵੀ, ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਮੁੱਢਲਾ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲਾ ਇਸਦੇ ਲੱਖਾਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਸਮੁੱਚੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ, ਅਵਿਵਹਾਰਕ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਦੇਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨੂੰ ਵੀ ਹਰਾਉਣਾ. ਦੋਨੋ ਆਰਗੂਮੈਂਟ *db ਅਸੁਵਿਧਾਜਨਕ* ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ *ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦੀ* ਹੈ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ 21 ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਟਰੱਸਟੀ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਕਸਬਿਆਂ ਅਤੇ ਟਾਊਨਸ਼ਿਪਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਵਾਜਬ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

Jagdish Rai Monga and others v. State of Punjab and others
 ((S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਸਬੰਧ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਚੇਅਰਮੈਨਾਂ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਧਾਰਾ 72-ਐਫ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਧਾਰਾ 103; ਧਾਰਾ 103 ਦੇ ਅਧੀਨ ਡੋਸਲੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਵਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੰਡ, ਬੁਰਾਈ ਜਾਂ ਕਲੰਕਪੂਰਨ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ; ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਰੇ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲਾ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 103 ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

34. ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਬੇਨਤੀਆਂ ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ

(12) ਏ.ਐਲ.ਆਰ. 1974 SC 3249.

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 72-ਐਫ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 103 ਅਧੀਨ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਮਾਨ (ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਨਹੀਂ) ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕੋਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮਨਮਾਨੀ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਲਈ ਬੇਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਸਿਰਫ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਉੱਤਰੀ ਇੰਡੀਆ ਕੇਟਰਰਜ਼ (ਪੀ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (13) ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸੀ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਪਰ ਹੁਣ ਮਗਨਲਾਲ ਫਗਨਲਾਲ (ਪੀ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਲਟ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਲਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਗ੍ਰੇਟਰ ਬੰਬੇ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. (14) ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦੋ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਾ ਤਾਂ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਇਹ 'ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉੱਪਰ ਰੱਖੇ ਗਏ' ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਟੈਂਟ ਹੈ, ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 72-F ਅਧੀਨ ਮੁਅੱਤਲ ਅਤੇ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 103 ਅਧੀਨ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀ ਹੈ।

35. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਝੂਠੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੇ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਸਟੈਂਡ ਲਈ ਨਾ ਤਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਇੱਕ ਬੋਲਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਪਗਨਡ ਐਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਕੋਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ

ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 103, ਇਸਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਪੂਰਵ ਸ਼ਰਤ ਵਜੋਂ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਟਰਨ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਰਕ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

36. ਇੱਕ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਕਠੋਰ ਦਲੀਲ, ਜਿਸਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 103 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ 11 ਅਗਸਤ, 1980 ਦੀ ਉਸੇ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਾਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਯੋਗ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

(13) ਏਆਈਆਰ 1967 ਐਸਸੀ 1581

(14) ਏਆਈਆਰ 1974 ਐਸਸੀ 2009।

Jagdish Rai Monga and others v. State of Punjab and others
 ((S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ। ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚੀ ਪੀ/3 ਸੋਧ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਇਪਗਨਡ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 103 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2)(ਸੀ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੋਧ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸੋਧ ਹੋਏ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸੀ।

37. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਆਖਰੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਿਛਲੀਆਂ ਦੋ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਜਾਂ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨਾ ਮੁਨਾਸਬ ਸੀ, ਵੀ ਉਕਤ ਸਕੀਮਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 103 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਤੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਕੋਈ ਢੁਕਵਾਂ ਆਧਾਰ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੀਜੀ ਘਟਨਾ ਇੱਕ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਕੀਮਾਂ ਲਈ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ, ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਤੀਜਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾ ਆਧਾਰ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ, ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਘੇਰਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ।

38. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਉਠਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਅੱਠ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਅਸਫਲ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ 1 ਆਈਕੋਟ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

39. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਵੱਖ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਐਮ.ਆਰ.ਸ਼ਰਮਾ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਐਨ.ਕੇ.ਐਸ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੰਚਨ